

Stärk de utlandsadopterades rättigheter
(ur *Invandrare & Minoriteter* 6/2003)

Den statliga adoptionsutredningens förslag på Sveriges nya adoptionslagstiftning – som nyligen var ute på remiss – bör stärka de utlandsadopterades rättigheter. Krav ställs bland annat på att alla biologiska föräldrar ska folkbokföras och att ursprungsnamn samt födelsedatum inte ska få ändras.

I slutet av maj i år redovisade den statliga enmansutredningen om internationella adoptioner, "Adoption – till vilket pris?" (S 2001:08), sitt slutbetänkande efter ett och ett halvt års arbete. Utredningen, som sorterar under Socialdepartementet, tillsattes i november 2001 som en följd av den så kallade homoadoptionsutredningen Barn i homosexuella familjer (SOU 2001: 10) då det upplevdes att hela den internationella adoptionsverksamheten behövdes ses över. Sedan slutet av 1950-talet har 45 000 internationella adoptioner genomförts till Sverige vilket gör landet till världsledande inom området proportionellt sett. Fortfarande anländer över tusen barn årligen från i första hand länder i Tredje världen.

Ny svensk forskning har visat att vuxna utlandsadopterade har svåra problem att etablera sig i det svenska samhället. Det gäller så väl högre utbildning, som att få ett adekvat jobb, men också vid familjebildning. Gruppen uppvisar även flerfaldigt högre risker att utveckla olika former av ohälsa såsom psykisk sjukdom, missbruk och kriminalitet, medan överrisken är femfaldig för fullbordat självmord.

I Sverige finns sedan mitten av 1980-talet flera landföreningar för vuxna utlandsadopterade, och de kunskaper och erfarenheter som finns inom dessa organisationer är på många sätt unika för att förstå dessa nya forskningsresultat. Framför allt gäller detta vilken betydelse etnisk och biologisk bakgrund har för den utlandsadopterade, teman som i Sverige alltför länge har tabuiserats och patologiserats.

I stället har den fram tills nu rådande adoptionsideologin – företrädd av adoptivföräldrar, adoptionsorganisationer och adoptionsforskare – förespråkats fullständig assimilation och avklippta band bakåt som ideal. Problemet är bara att den utlandsadopterade inte bara kommer att fortsätta att vara en invandrare i juridisk mening utan också för alltid kommer att betraktas som en sådan av omgivningen, och förhistorien med en familj i ursprungslandet kan aldrig suddas bort.

Sverige har ratificerat FN:s konvention om barnets rättigheter artiklarna 7, 8 och 30, där rätten att ha vetskap om sina föräldrar; rätten att få behålla sin identitet innefattande namn, födelsedatum och släktförhållanden; och rätten till sin egen kultur, religion och språk finns inskrivna. Nyligen avslutades adoptionsutredningens remissrunda, och de krav som med bakgrund av utredningen samt med stöd av Barnkonventionen bör tillmötesgå är följande:

* Det ska vara juridiskt tvingande att även utlandsadopterades biologiska föräldrar registreras i svensk folkbokföring, något som majoriteten av adoptivföräldrar i dag

avstår ifrån att göra. Detta görs redan rutinmässigt för svenskfödda inhemska adopterade. En sådan handling skulle symboliskt innebära att de biologiska föräldrarna erkänns som en naturlig och självklar del av den adopterades historia.

* Det ska vara juridiskt omöjligt att ta bort ursprungsnamn och ändra födelsedatum, något som både är möjligt för och görs av adoptivföräldrar idag. Både namn och födelsedatum är av fundamental betydelse för en människas identitet och i Sverige är födelsedatum möjligt att ändra endast för just utlandsadopterade. Detta innebär självklart inte ett förbud mot

att adoptivföräldrar kan lägga till så många svenska namn de vill.

* Banden till föräldrarna i ursprungslandet bör så långt det är möjligt inte brytas utan upprätthållas genom kontinuerliga rapporter och fotografier. Detta görs redan för svenskfödda fosterbarn, det vill säga att alla försök görs att upprätthålla kontakten med de biologiska föräldrarna, och borde heller inte vara några problem med dagens globala kommunikationsmöjligheter.

* Utlandsadopterade ska ha rätt till hemspråk, något som i dag endast är möjligt i undantagsfall.

* Ekonomiska bidrag införs både för stöd till utlandsadopterades landföreningar och till enskilda utlandsadopterades möjligheter att besöka ursprungslandet och söka efter biologiska föräldrar. Ekonomiska bidrag tillkommer i dag endast adoptivföräldrar som vid adoptionen erhåller ett statligt bidrag på 40 000 kr.

Tobias Hübinette, doktorand i koreanska vid Stockholms universitet, med adoptionsfrågan som tema